ประโยค ป.ธ. ๔
แปล มคธเป็นไทย
สอบ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

๑. ตํ สุตฺวา มาคลิ เตปิ นมสฺสนฺโต อิมํ คาถมาห
เสฏฺฐา หิ กิร โลกสฺมึ - เย ตฺวํ สกฺก นมสฺสสิ
อหมฺปิ เต นมสฺสามิ เย นมสฺสสิ วาสวาติ ฯ
อยเมตฺถ สงฺเขโป วิตฺถาโร สุตฺเต โอโลเกตพฺโพ ฯ อิติ ปุตฺตทารสฺส สงฺคโห เทวตาหิ นมสฺสนียภาวเหตุโต มงฺคลนฺติ ฯ

ตตฺถ ปุตฺตา มาตาปิตูนํ คหปตคฺคิ นาม มาตาปิตโร ปน ปุตฺตานํ อาหุเนยฺยคฺคิ นาม ฯ เตนาห ภควา สตฺตกงฺคุตฺตเร ทุติยคฺคิสุตฺเต **อุคฺคตสรีรพฺราหฺมณสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต กตโม จ พฺราหฺมณ อาหุเนยฺยคฺคิ ฯ อิธ พฺราหฺมณ ยสฺส เต โหนฺติ มาตาติ วา ปีตาติ วา อยํ วุจฺจติ พฺราหฺมณ อาหุเนยฺยคฺคิ ฯ ตํ กิสฺส เหตุ ฯ อโต หยํ พฺราหฺมณ อาหุโต สมฺภูโต ตสฺมา อยํ พฺราหฺมณ** อาหุเนยฺยคฺคิ สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา สมฺมา สุขํ ปริหริตพฺโพ ฯ กตโม จ พฺราหฺมณ คหปตคฺคิ ฯ อิธ พฺราหฺมณ ยสฺส เต โหนฺติ ปุตฺตาติ วา ทาราติ วา ทาสาติ วา เปสฺสาติ วา อยํ วุจฺจติ พฺราหฺมณ คหปตคฺคิ ฯ **ตสฺมา อยํ พฺราหฺมณ คหปตคฺคิ สกฺกตฺวา ฯ เป ฯ ปริหริตพฺโพติ ฯ**

๒. ตตฺถ อโต หยนฺติ อโต หิ มาตาปีตีโต อยํ ฯ อาหุโตติ อาคโต ฯ สมฺภูโตติ อุปฺปนฺโนติ ตพฺพณฺณนา ฯ

เตสุ วิปฏิปชฺชมานา ปุตฺตา นิรยาทีสุ นิพฺพตฺตนฺติ ตสฺมา กิญฺจาปิ มาตาปีตโร น อนุฑฺฒนฺติ อนุฑฺฒนสฺส ปน ปจฺจยา โหนฺติ อิติ **อนุฑฺฒนตฺเถเนว อาหุเนยฺยคฺคีติ วุจฺจนฺตีติ ตตฺเถว ปฐมคฺคิสุตฺตวณฺณนา ฯ**

อาหุนํ อรหนฺตีติ อาหุเนยฺยา ฯ มาตาปีตโร หิ ปุตฺตานํ พหุการตาย อาหุนํ อรหนฺตีติ ปฐมคฺคิสุตฺตวณฺณนา ฯ

-ป.ธ. 4/5

คหปตคฺคีติ อยํ ปุตฺตทาราทิคโณ ฯ ยสฺมา คหปติ วิย เคหสามิโก วิย หุตฺวา อคฺคติ วิจรติ ตสฺมา คหปตคฺคีติ วุจฺจตีติ ทุติยคฺคิสุตฺตวณฺณนา ฯ

สตฺติเม ภิกฺขเว อคฺคี ฯ กตเม สตฺต ฯ ราคคฺคิ โทสคฺคิ โมหคฺคิ อาหุเนยฺยคฺคิ ทกฺขิเณยฺยคฺคิ คหปตคฺคิ กฏฺฐคฺคิ อิเม โข ภิกฺขเว สตฺต อคฺคีติ เอวํ อวิภชิตฺวา เทสิตปฺจมคฺคิสุตฺตวณฺณนายนฺตุ คหปตคฺคีติ ปน เคหสามิโก วุจฺจติ ฯ โส มาตุคามสฺส สยนวตฺถาลงฺการาทิอนุปฺปทาเนน พหูปกาโร ตํ อติจรนฺโต มาตุคาโม นิรยาทีสุ นิพฺพตฺตติ ตสฺมา โสปิ ปุริมนเยเนว อนุฑฑนตฺเถน คหปตคฺคีติ วุตฺโตติ วุตฺตํ ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที

ป.ธ.4/6

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๔
แปล มคธเป็นไทย

๑. มาตลีเทพบุตร ครั้นฟังคำนั้นแล้ว เมื่อจะนอบน้อมคฤหัสถ์แม้เหล่านั้น จึงกล่าวคาถานี้ว่า

"ข้าแต่ท้าวสักกะ พระองค์ทรงนอบน้อมคฤหัสถ์เหล่าใด,
ทราบว่า คฤหัสถ์เหล่านั้น เป็นผู้ประเสริฐแท้ในโลก
ข้าแต่ท้าววาสวะ พระองค์ทรงนอบน้อมคฤหัสถ์เหล่าใด
แม้ข้าพระองค์ก็จักนอบน้อมคฤหัสถ์เหล่านั้น ดังนี้ ฯ"

ความย่อในปุตตทารสังคหกถานี้ เท่านี้, (ส่วน) ความพิสดาร พึงตรวจดูในพระสูตร ฯ ดังนั้น การสงเคราะห์บุตรและภรรยา จึงชื่อว่าเป็นมงคล เพราะเป็นเหตุแห่งความเป็นผู้อันเทวดาทั้งหลายพึงนอบน้อม ดังนี้แล ฯ

บรรดามารดาบิดาและบุตรเหล่านั้น บุตรทั้งหลาย ชื่อว่า เป็นคหปติกคิ สำหรับมารดาบิดา, ส่วนมารดาบิดา ชื่อว่า เป็นอาหุไนยยัคคิ สำหรับบุตรทั้งหลาย ฯ ด้วยเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อจะทรงแสดงธรรมแก่อุคคตสรีรพราหมณ์ จึงตรัสไว้ในทุติยัคคิสูตร ในสัตตกนิบาต อังคุตตรนิกาย ว่า "พราหมณ์ ก็อาหุไนยยัคคิ เป็นอย่างไร ? ฯ พราหมณ์ ในโลกนี้ ชนเหล่านั้นใด ย่อมชื่อว่ามารดาบ้าง บิดาบ้าง ของบุตรนั้น, พราหมณ์ หมู่ชนคือมารดาบิดานี้ เราเรียกว่า อาหุไนยัคคิ ฯ ข้อนั้น เป็นเหตุแห่งอะไร ฯ พราหมณ์ เพราะว่า ชน (บุตร) นี้มาแล้ว เกิดแล้วจากมารดาบิดานี้, พราหมณ์ เพราะฉะนั้น อาหุไนยยัคคินี้ จึงเป็นผู้ที่บุตรควรสักการะ เคารพ น้อมน้อม บูชา บริหารให้เป็นสุขโดยชอบ ฯ พราหมณ์ ก็คหปตัคคิเป็นอย่างไร ฯ พราหมณ์ ในโลกนี้ ชนเหล่านั้นใด ย่อมชื่อว่า บุตรบ้าง ภรรยาบ้าง ทาสบ้าง คนใช้บ้าง ของมารดาบิดานั้น, พราหมณ์ หมู่ชนคือบุตรและภรรยาเป็นต้นนี้ เราเรียกว่า คหปตัคคิ ฯ พราหมณ์ เพราะฉะนั้น หมู่ชนมีบุตรภรรยาเป็นต้นนี้ จึงเป็นผู้ที่ควรสักการะ ฯลฯ บริหารให้เป็นสุขโดยชอบ ฯ

ป.ธ.๔/๗

๒.อรรถกถาแห่งทุติยัคคิสูตรนั้นว่า บรรดาบทเหล่านั้น สองบทว่า **อโต หยํ** ความว่า เพราะว่า ชนนี้ (มาแล้ว, เกิดแล้ว) จากมารดาบิดานี้ ฯ บทว่า **อาหุโต** แปลว่า มาแล้ว ฯ บทว่า **สมฺภูโต** แปลว่า เกิดขึ้นแล้ว ฯ

อรรถกถาแห่งปฐมัคคิสูตร ในสัตตกนิบาต อังคุตตรนิกายนั้นนั่นแล ว่า บุตรทั้งหลายเมื่อปฏิบัติผิดในมารดาบิดาเหล่านั้น ย่อมบังเกิดในอบายทั้ง ๔ มีนรกเป็นต้น, เพราะฉะนั้น มารดาบิดา ย่อมไม่ตามเผา แม้ก็จริง, ถึงอย่างนั้น ก็ย่อมเป็นปัจจัยแห่งการตามเผา, มารดาบิดา พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงตรัสเรียกว่า **อาหุไนยยัคคิ** ด้วยอรรถว่าตามเผา นั่นแล ด้วยประการฉะนี้ ฯ

อรรถกถาแห่งปฐมัคคิสูตรว่า ชนเหล่าใด ย่อมควรซึ่งของคำนับเหตุนั้น ชนเหล่านั้น ชื่อว่า อาหุไนย ฯ แท้จริง มารดาบิดา ย่อมควรซึ่งของคำนับ เพราะเป็นผู้มีอุปการะมาก แก่บุตรทั้งหลาย ฯ

อรรถกถาทุติยัคคิสูตรว่า บทว่า **คหปตคฺคิ** ได้แก่ หมู่ชนมีบุตรและภรรยาเป็นต้นนี้ ฯ เพราะเหตุที่หมู่ชนมีบุตรและภรรยาเป็นต้นนี้ เป็นคฤหบดี คือดูจเจ้าของเรือน ย่อมไป คือย่อมเที่ยวไป, เหตุนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงตรัสเรียกว่า คหปตัคคิ ฯ

ส่วนในอรรถกถาแห่งปฐมัคคิสูตร ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงโดยยังไม่ได้แจกแจงไว้อย่างนี้ว่า "ภิกษุทั้งหลาย ไฟ ๗ อย่างเหล่านี้ ฯ ไฟ ๗ อย่างอะไรบ้าง ฯ ไฟคือราคะ ไฟคือโทสะ ไฟคือโมหะ ไฟคืออาหุไนยบุคคล ไฟคือทักขิไณยบุคคล ไฟคือคหบดี ไฟอันเกิดจากไม้, ภิกษุทั้งหลาย ไฟ ๗ อย่างเหล่านี้แล ดังนั้นท่านจึงเรียก เจ้าของเรือนว่า คหปตัคคิ ฯ เจ้าของเรือนนั้น ชื่อว่าเป็นผู้มีอุปการะมากแก่มาตุคาม เพราะมอบให้วัตถุมีที่นอน ผ้า และเครื่องประดับเป็นต้น, มาตุคามเมื่อประพฤติล่วงเจ้าของเรือนนั้น ย่อมบังเกิดในอบาย ๔ มีนรกเป็นต้น, เพราะฉะนั้น เจ้าของเรือนแม้นั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสเรียกว่า คหปตัคคิ ด้วยอรรถว่าตามเผา โดยนัยก่อนนั่นแล ฯ

พระธรรมวชิโรดม อาภากโร วัดสังเวชวิศยาราม แปล
สนามหลวงแผนกบาลี ตรวจแก้.

ป.ธ.4/8